

EMLÉKIRAT

Dr. LISZT EDE lovagról

írta Dr. Gróf Mirbach Emil.

Most midőn az egész világnak ^{figyelme} a zene terén alkotott termékei által halhatatlan emlékeket szerzett Liszt Ferencz felé öszpontosúl, e napokban, midőn a nemzetek hangversenytermei az ő termékeitől viszhangzanak, hogy megünnepeljék azt a napot mely a művelt világot e kiváló tehetséggel megajándékozta, ildomos és alkalomszerű megemlékeznünk egy másik magyar származásu nagy tehetségről, a nagyművésznek 1879 ben hirtelen elhunyt nagybátyjáról Dr. Liszt Ede lovagról, a híres osztrák főprokurátorról, kit a legnagyobb szeretet és őszinte ragaszkodás fűzött össze unokaöccsével Liszt Ferenczcel. Ámbár a sors keze oda irányította áldásdús életét, hogy fényes tehetségét a monarchia másik nemzetének javára használta föl, maradjon meg nekünk elégtételül az, amire mindig büszkék lehetünk, hogy magyar föld ada őt a művelt világnak, mert ősnemes magyar családnak volt az ivadéka és nevét említve, érdemeinek méltóságánál, idegen nemzetek ajkairól hangzott és hangzik el, /:er stammte von alten ungarischen Adel:/ régi nemes magyar családból származott!! ..

Hogy tulajdonképen ki volt Dr. Liszt Ede lovag, röviden de igen velősen tájékoztat az "Augsburgi Postzeitung" egyik cikke, mely cikket a lap közvetlen Dr. Liszt Ede lovag halála után, vagyis 1879 február 8. án közölt.

"Farsangi hangulat közben mult ki egy férfi a kihez, ámbár mársok várakozásnak tetteleget, még nagyobb remények fűződtek. Ezalatt a birodalomnak egyik legderekabb és legkiválóbb jogászát a legfőbb törvényszék főprokurátorát Dr. Liszt Ede lovag értjük, ki magas hivatásában a mértékletességet és nyugalmat oly hiven tudta megőrizni, mi csak ritka halandóról mondható el. Mindezen adományokat nemes lelkülete, szerénysége és valodi emberbaráti szeretete csak növelték. Ha volt valaha egy ember ki a neki jutott tehetséget fölhasználta, ugy ez az ember Dr. Liszt Ede lovag volt.

Mindig azon igyekezett, hogy a törvénynek szigorát enyhítse és annak szószerinti értelmét a méltányossággal összhangzásban hozza.

Rendkívüli tehetsége, tudományának elismerése, magas rangja, a nagy számu kitüntetések mikkel elhalmozták nem tették döllyfőssé, elbizakodottá, hogy egy ilyen jellem így tudott működni és cselekedni, annak csak a vallásosság lehetett alapja és Liszt Ede ki a jogtudósoknak dísze volt, mint jó katolikus élt és halt meg. Eltekintve hivatali tevékenységitől, Liszt egy kellemes és igen szellemes társalgó volt. Nem csak tisztelője volt a szép művészetnek, hanem maga is egy gyakorló művész volt. Ő ki Liszt Ferencznek igen közeli rokona, szintén híres zongora művész volt. Bármilyen társalgásnál rögtön föltűnt ennek a nagy férfiúnak sok oldalúsága. Nem volt oly tárgy a melyről ne lett volna alapos tájékozottsága és a melyről még valami újat ne tudott volna mondani."

Ilyen szépen jellemezte a nagy férfiut a német lap és bizoony nem méltatlanul. Ha volt valaha egy férfiu ki az életet kötelességszerűen fogta föl, a ki tehetségét tudományát az embertársainak javára használta ki, a ki nem riadt vissza a munkától még akkor sem mikor betegsége fölött a halál angyala lebegett, az az ember az érdemdus tevékenységéről híres Liszt Ede Dr. volt.

Különösen a törvényalkotás és a nagy szervezések terén fejtett ki sokoldalu tevékenységet. A törvényjavaslatoknak egész sorozatát dolgozta ki, részint önállóan egymaga, részint segédkezet nyújtott azoknak megalkotásában. Egy sajátkezüleg irt feljegyzésében 23 törvényjavaslatnak kidolgozásáról tesz említést.

Pályáját 1842 ben mint joggyakornok kezdte, 1850 ben midőn az államügyész⁸ség intézménye lépett életbe, a bécsi országos törvényszéknél államügyészi állást nyert, mely minőségben sok tehetséges tisztársai között rövid idő alatt mint kitűnő jogász és szónok az első helyet vitta ki magának, 1854 ben az ujja szervezett országos törvényszékhez tanácsossá nevezték ki. 1863 ban főállamügyész lett, majd 1870 ben az udvari tanácsosi czimet nyerte el. Ez évben midőn a fegyintézetek fölötti felügyeletet és vezetést a helyhatóság hatásköréből a főügyészség vette át,

^{hüvelykujjával}
áldásos tevékenységet fejtett ki. Fáradhatatlan és körültekintéssel a legrovidebb idő alatt a fegyintézetek teljes szervezése és a fegyintézeti szolgálat újjá rendezése körül oly működést fejtett ki, hogy az 1873-ban megtartott világkiállításon a fegyintézetek oly mértékben vehettek részt, hogy általános elismerést arattak, mely alkalommal Lisztet úgy az igazságügyminiszterium, valamint Ő Felsége legmagasabb elismerésével tüntette ki. 1873-ban lépett életbe az új perrendtartás melynek megalkotásában kiváló érdeme volt Lisztnek és ugyanakkor szerveztetett a Főprokuratura, hová a főnöki állás betöltésére Liszt neveztetett ki.

Ő Felségének ezen magas elismerése az összes állami ügyészségeknek egy ^{széles}ohajtott vágyát elégítette ki, mert ezen magas állás betöltésére a legméltóbbnak és leghivatottabbnak csak őt tartották, azt a férfit, a kinek páratlan működését és sikereit évek óta figyelték és csodálták.

Nem kis munkájába került ezen egészen újonnan szervezett testületet melyre mintakép ^{sehol sem volt} működésbe hozni.

Nyilvánvaló, hogy ^{LISZT MŰZEUM}ilyen felelősség-teljes állás betöltéséhez a rendes tevékenységnél és körültekintésnél több is kellett.

Liszt azonban nemcsak kiváló törvényalkotó és szervező tehetség, hanem elsőrangú szónok is volt. A lapok még életében a "perbeszéd mesterének" nevezték. Már mint fiatal ügyész helyettes nagy képességét adta kiváló szónoki tehetségének és nem sokára a köztudatban már mint híres szónok szerepelt, kiről általánosan elragatatással beszéltek. Nemcsak a szakemberek körében volt ő mint szónok ismeretes, hanem a legmagasabb körökben is híres volt eme képességéről. Néhai Rudolf trónörökös ki azok közé a nagy tehetségű férfiak közé tartozott, kik minden nagy és nemes ügy iránt lelkesedtek, melegen érdeklődött iránta. Nem egyszer hallgatta végig a semmitőszék tárgyalásait kizárólag azért, hogy Liszt szónoki tehetségeiben gyönyörködhesse. Ilyen alkamakkor a magyar barát Királyi herczeg nem tudott eléggé csodálkozásának kifejezést adni Liszt szónoki tehetségéről és megtörtént, hogy egy ilyen tárgyalás befejezése után e szavakkal nyujtotta mindkét kezét Liszt felé; "Szeretném ha így tudnék

beszélni,"Liszt kétségen kívül kiváló jogász és elsőrendű szónok volt. Ami azonban őt leginkább jellemzi és mint méltó mintaképet állítja a nyilvános vádnak minden képviselője elő, a minek oly sok fényes sikerét köszönhet, az az ő csodálatraméltó önuralma volt, ami neki egy teljesen tárgyilagos képviselői szerepet és minden körülmények között minden ellenféllel szemben, egy tisztán és alaposan átgondolt véleménynek a megalkotását biztosította. Nemesen jellemezte őt mint a vádnak nyilvános képviselőjét igazi pártatlansága, és emberséges gondolkozása. Mérvadó csak a saját meggyőződése volt, sohasem engedte magát mellékkörülmények által befolyásoltatni. Nem törődve az emberek kegyével vagy kegyvesztettségével, mindig azon egyenes uton haladt, melyet ő kötelességszerűnek tartott. Véleményét csak alapos meggondolás után alkotta meg, de szilárdan ki is tartott mellette.

Nagyon jelentősek kibocsájtványai melyeket mint főnök intézet az államügyészségekhez és a melyekből magasan tűnik ki a nemes férfinak kötelességtudása és embersége. ZENEAKADÉMIA LISZT MŰZEUM

~~"Bár az államügyészségnek az a kötelessége, hogy a büntető perekben mint nyilvános vádló lépjen fel, de viszont ne feledjük soha hogy az államügyészségnek szem előtt kell tartania azt is, hogy minden állampolgárnak megvan a joga szeplőtelen névnek a viselésére, miért is ne engedjük magunkat ki nem elégítő gyanuok alapján oda csábbitatni, hogy ezen jogokat megsértsük. Az államügyészség a törvénynek az őre, de egyzersmint hivatva van, a loyális állampogárt megvédeni. Soha egy pillanattig ne merüljön fel bennünk az a gondolat, hogy az ügyészségnek a kezét más is mozgásba hozhatná, mint a törvények igazságos és ~~embérséges~~ szükséges kezelése. Iparkodjunk feladatunkat emberséges szellemben és erkölcsösségben megoldani és a mennyire csak tőlünk telhetik, igyekezzünk államunk becsületét mindenek fölé helyezni azáltal, hogy a törvények tekintélyét és az igazságszolgáltatás méltóságát támogatni segítjük."~~

Egy második kibocsájtványa az ügyészségekhez szépen jellemzi a sajtóról alkotott fogalmát.

17 Egyre az ügyességhez küldött kibocsátása a sajtót is.
[ott is népen jelenve:]

"A napi sajtót illetőleg tartsa szem előtt az ügyesség, hogy a sajtónak szabad mozgása a törvény korlátaiban belül az állam fölvirágoztatására föltétlenül szükséges. Ha az ügyesség a lapoknak tulhágásait erőszakkal elfojtani igyekszik, mégis szem előtt kell tartania, hogy a sajtó a kertészetnek egy faja, mely a magokat sok hasznos intézkedések és intézmények létrehozására hinti el és a nyilvános életben az itt ott ki kelt gyomot észreveszi és ki irtja."

Liszt Ede dr. életében azonban a művészet is nagy szerepet játszott. Már természettől fogva zeneértő volt és hihetetlen munkaereje e téren is kiválóvá tette. Lakása tudomány és művészet nagyjainak gyülekező helye volt. A legkiválóbb egyéniségek fordultak meg nálla úgy mint: Liszt Ferencz, Wagner Richárd, Bülow, Lassen, Gróf Laurenci n, Gróf Zichy, Géza, Bachmayer stb. —

Liszt Ede dr. nak egynehány zenei termék köszönhetette létrejövetelét vagy alapos előmozdítását. Wagner Richárd művészete is nagyon sokat köszönhet neki. ~~Mindenütt, de különösen a nagy nyilvános zeneesték rendezéséhez~~ / így pl. Wagner Richárd műveinek első bemutatásához / őt hívták meg és kérték ki tanácsát. Eme feladatának is nemcsak hogy mindig kiválóan tett eleget, hanem a maga művészetével is hozzá járult a fényes sikerekhez.

Liszt mint ember is kiváló volt. Kedvessége, szerénysége, embertársai iránti jó indulata, oly tulajdonságai voltak, mik őt nemcsak a szűkebb baráti körben, hanem az egész birodalomban közkedveltté tették. Hogy milyen igazi szeretettel és becsüléssel lehetett eltelve iránta unokaöccse, a napokban annyira méltóan ünnepelt Liszt Ferencz, igazolja egy nagybátyjához intézett levelének következő befejező sorai "Fogadd kedves Eduárdom te családom legméltóbb és legérdemdusabb tagja a hozzád hű és mindig készséges öcscsédnek nagyrabecsülését. L. Ferencz."

Mint barátja a nagy természetnek a legnagyobb örömét abban lelte ha annak szépségeiben gyönyörködhetett. Minden kis virág örömöt hozott neki. Az első ibolya, az első gyöngyvirág képes volt e lángeszű férfiut gyerekes ujongással eltölteni.

Az utolsó években kifejtett lankadatlan tevékenységei, de külö-

nösen a Főprokuratura létrehozásában kifejtett érdemei miatt, az igazságügyi tárca helyeztetett neki kilátásba. Ezen kitüntetésbe azonban már nem részesülhetett a nagy férfiú, mert egy végzetes műtét 1879 február 8.án le zárta örökre az érdemekben gazdag életét.

Ezen önfeáldozóan tevékeny férfiunak elhunytá nemcsak egy családnak, hanem az egész művelt világnak potólhatatlan veszteséget jelentett és ha már nem adatott meg neki életében az emberi jutalom, ha már a halál megakadályozta a látható kitüntetést, úgy pótolja azt a legmaradandóbb kitüntetés, mely az egész művelt világnak, de különösen a magyar nemzet lelkében örökké élni fog.

B u d a p e s t, 1911. o k t o b e r hó 25.én

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM